

De historiciteit van Jezus Christus

Tegenwoordig zou geen enkele serieuze historicus het standpunt verdedigen dat Jezus een mythe is. Er zijn heel wat bewijzen dat Jezus werkelijk heeft geleefd. Deze komen niet alleen uit de Evangelieën van de Bijbel en andere christelijke geschriften, maar ook uit niet-christelijke bronnen. Een aantal wisselende bronnen willen we hieronder noemen als voorbereiding op de leerdienst van 27 februari a.s. met als thema "Jezus als historisch persoon – wat is er echt gebeurd?".

De Joodse geschiedschrijver Josephus, geboren in 27 n. Chr. beschrijft Jezus in zijn geschiedbeschrijving. Flavius Josephus was een bekende Joodse geschiedschrijver, bekend van de geschriften '*Joodse Oudheden*' en '*De Joodse Oorlog*'. Geen enkele andere bron, behoudens de bijbel, biedt meer relevante informatie over de eerste eeuw dan zijn werk. Josephus Flavius nam als legerleider deel aan de Joodse Opstand (66-74), waarbij Jeruzalem en de Joodse Tempel verwoest werden door de Romeinen. Hij had zich al vrij snel in het begin van de opstand overgegeven aan de Romeinen. Hij liep over naar de Romeinse kant en hij vestigde zich later in Rome alwaar hij zijn boeken schreef. In zijn boek '*Joodse Oudheden*', boek 18, hoofdstuk 3, paragraaf 1-5, geeft Flavius Josephus een beschrijving van Jezus, die bekend staat als het Testimonium Flavianum (TF). Hij schrijft over een wijs man die wonderbaarlijke daden verrichtte, een leraar van mensen die de waarheid graag aannemen, en over aanhangers van Jezus die Hem beschouwden als de Christus.

In de Talmoed, ca. 100-200 n. Chr., wordt geschreven over Jezus. Hoewel de oude Joodse literatuur Jezus slechts tamelijk spaarzaam noemt (en sowieso omzichtig gebruikt moet worden), ondersteunt zij de bewering van de Evangelieën dat Hij een genezer en wonderdoener was, zelfs al schrijft zij deze activiteiten toe aan toverij. Daarnaast bewaart zij de herinnering dat Hij een leraar was en dat Hij discipelen had (vijf stuks), en dat, in ieder geval in de vroege Rabbijnse periode, niet alle knappe koppen tot het eindoordeel waren gekomen dat Hij een 'dwaalleraar' of 'bedrieger' was."

Ook uit heidense bronnen kunnen we vernemen dat Jezus geen mythische figuur is geweest die los van de geschiedenis staat en niet tijdruimtelijk kan worden gesitueerd. Het credo dat Jezus geleden heeft onder Pontius Pilatus, is bijzonder belangrijk, omdat Jezus hiermee in de geschiedenis geplaatst wordt. Dat heidense bronnen niettemin nauwelijks gewag maken van Jezus hoeft ons niet te verbazen. Een persoon als Tacitus bij voorbeeld wilde de Romeinse geschiedenis boekstaven en het was daarom voor hem niet zo interessant wat er in een uithoek van het Romeinse Rijk zoal plaatsvond. Israël mag dan in de bijbel 'de navel der aarde' worden genoemd (Ezechiël 38:12), voor de Romeinen was het niet meer dan een stoffig protectoraat. Alles wat zich daar afspeelde, was in de ogen van Romeinse geschiedschrijvers van ondergeschikt belang. Toch zijn er verwijzingen:

Gaius Plinius Caecilius Secundus minor (61/62 - 114) - keizerlijk legaat in Bithynië - schreef in 112 aan keizer Trajanus over de christenen in zijn streek dat hij geen reden zag ze te vervolgen. De Romeinse historicus Publius Cornelius Tacitus (ong. 55-120) beschrijft in zijn tweede grotere historische werk - *Annales* (116) - dat keizer Nero christenen vervolgde als zondebokken om het gerucht dat hijzelf de stad in brand zou hebben gestoken in de kiem te smoren. Thallus was een Samaritaanse historicus wiens geschriften niet bewaard zijn gebleven. In 52 na Chr. beschreef hij de geschiedenis van het oostelijke Middellandse Zeegebied vanaf de Trajaanse oorlog in zijn '*Geschiedenis van de Wereld*'. Ofschoon zijn werk verloren is gegaan, wordt hij omstreeks 221 door Julius Africanus geciteerd. Hij verwees naar de drie uren durende duisternis die viel toen Jezus aan het kruis stierf; een fenomeen dat door Thallus op natuurlijke wijze werd verklaard door een zonne-eclips. Thallus is de eerste referentie naar Jezus buiten de Evangelieën om. Mara Bar-Serapion was een Syrische schrijver die in 73 n. Chr. vanuit de gevangenis een brief naar zijn zoon schreef. Het is één van de eerste heidense verwijzingen naar Jezus, als we ervan uitgaan dat de schrijver met de benaming 'wijze koning' Jezus

bedoelt. Waarschijnlijk is dat het geval, aangezien de schrijver benoemt dat de Joden hun koninkrijk verloren niet lang nadat ze hun wijze koning hadden geëxecuteerd. Minder dan veertig jaar na de kruisiging van Jezus, verwoesten de Romeinen de stad Jeruzalem en werden de Joden verstrooid. Suetonius was een secretaris en historicus voor keizer Hadrianus, die regeerde van 117 tot 138. Over Keizer Claudius, die regeerde van 41-54 n. Chr., en de Opstand van Rome in 49 n. Chr, schreef hij over de constante opwinding van de joden waardoor ze verbrand werden. Suetonius schreef over de grote brand in Rome in 64 n. Chr., waarbij straffen werden opgelegd aan Christenen door Nero. Als laatste heidense referentie noemen we het werk van de Griekse filosoof Lucianus van Samosata uit de 2e eeuw n. Chr., die de spot drijft met de naastenliefde en de doodsverachting van de christenen.

De historische betrouwbaarheid van de Evangelieën is van belang, omdat in de Evangelieën veel geschreven wordt over Jezus en Zijn daden. Er zijn talloze redenen om uit te gaan van de betrouwbaarheid van deze biografieën. We noemen er tien:

1. De schrijvers van de Evangelieën hadden de intentie de gebeurtenissen zo getrouw mogelijk over te brengen. (Lucas 1:1-4).
2. In de orale cultuur was het heel gewoon teksten uit je hoofd te leren en over te leveren. Ze gebruikten daar ook allerlei ezelsbruggetjes en technieken voor, zoals harmonie in de zinnen, parallellen, enz.
3. De schrijvers doen verslag van de woorden en de daden van Jezus en ze waren bereid Jezus na te volgen tot in de dood: tien van de elf overgebleven discipelen zijn op gruwelijke wijze ter dood gebracht. Dat heb je er niet voor over behalve als je integer bent en gelooft in wat je verkondigt.
4. Er is genoeg verschil om aan te tonen dat er tussen hen [de Evangelieschrijvers] geen voorafgaand overleg heeft plaatsgevonden, en tegelijkertijd voldoende overeenkomst om aan te tonen dat ze allemaal onafhankelijke vertellers van dezelfde grote zaak waren.
5. De discipelen hadden menselijk gesproken niets te winnen met de verkondiging van de blijde boodschap.
6. De vier Evangelisten hebben ook pijnlijk materiaal opgenomen. We kunnen hierbij denken aan de kruiswoorden van Jezus: "Mijn God, mijn God, waarom hebt gij mij verlaten?" Ook wordt Petrus niet bepaald als een rots in de branding neergezet. Hij verloochent Jezus tot drie keer toe.
7. Er komt steeds meer aanvullend bewijs vanuit de archeologie die het beschrevene in de Evangelieën ondersteunen.
8. Er zijn geen critici bekend uit de dagen na Jezus' dood en opstanding die de Jezus-beweging betichtten van leugens en bedrog, terwijl ze daar alle gelegenheid toe hadden en deze ook zouden hebben aangegrepen als de volgelingen van Jezus daar aanleiding toe hadden gegeven.
9. De Bijbel voert, als het de opstanding betreft, vele getuigen op. Dit is geen natuurwetenschappelijk bewijs, maar wel belangrijk juridisch-historisch bewijs. De soldaten die het meemaakten moesten van de geestelijke leiders zwijgen (Matt. 28:12-15), maar daar blijft het niet bij. Jezus verscheen na zijn opstanding aan zeer veel mensen. (Luc. 24:33; Hand. 1:3; 1 Kor. 15:6).
10. Er is discussie over de datering van de evangelieën. Ook bij een latere datering van de evangelieën, kan niettemin gezegd worden dat de eerste drie evangelieën zijn geschreven toen er nog talloze mensen waren die zich de woorden en daden van Jezus hadden kunnen herinneren. En er zal zeker nog een handjevol mensen in leven zijn geweest toen het vierde evangelie werd geschreven. Dat is vanuit historisch oogpunt gezien een opsteker. Er kan daarmee gezegd worden dat er niet veel tijd ligt tussen de gebeurtenissen zoals beschreven in de evangelieën en het op schrift stellen daarvan. Bovendien blijkt dat de geschreven bronnen van de synoptische evangelieën niet later dan 60 n.C. zijn ontstaan.